

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення : 28.03.2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Загальні рекомендації до Конвенції ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок», ухвалені Комітетом ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок № 1-37. URL : <https://land.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%83-%D0%9E%D0%9E%D0%9D.pdf>.

4. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків : Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV. Дата оновлення : 07.01.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

5. Про захист суспільної моралі : Закон України від 20.11.2003 р. № 1296-IV. Дата оновлення : 17.03.2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15#top>.

УДК 343.346.53: 629.73(045)

Владислав Геннадійович КУНДЕУС,

доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2430-5437>

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

У законодавстві України авіаційна безпека визначається як захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується шляхом здійснення комплексу заходів із залученням людських та матеріальних ресурсів (1). Поняття авіаційної безпеки визначається через поняття акту незаконного втручання в діяльність цивільної авіації (2, с. 245). Глава 1 Додатку 17 «Безпека: захист міжнародної цивільної авіації від актів незаконного втручання» до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 року дає визначення акту незаконного втручання як акту або спроби його, що створює загрозу безпеці цивільної авіації і включає: 1) незаконне захоплення повітряних суден; 2) руйнування повітряного судна, що перебуває в експлуатації; 3) захоплення заручників на борту повітряних суден або на аеродромах; 4) насильницьке проникнення на борт повітряного судна, в аеропорт або в розташування аеронавігаційного засобу чи служби; 5) розміщення на борту повітряного судна або в аеропорту зброї, небезпечного пристрою або матеріалу, призначених для досягнення злочинних цілей; 6) використання повітряного судна, що перебуває в експлуатації, з метою заподіяння каліцтва, інших ушкоджень здоров'ю, смерті фізичній особі або значної шкоди майну чи навколишньому природному середовищу; 7) повідомлення навімисно

неправдивої інформації, що ставить під загрозу безпеку повітряного судна під час польоту або на землі, безпеку пасажирів, членів екіпажу, наземного персоналу, інших осіб в аеропорту чи в розташуванні засобів або підрозділу цивільної авіації (3). Слід вказати, що Конвенція про боротьбу з незаконними актами по відношенню до міжнародної цивільної авіації від 10.09.2010 року розширює перелік таких актів і додатково визнає замах, погрозу, організацію чи допомогу (співучасть) вчинення незаконних актів по відношенню до міжнародної цивільної авіації (4).

Регулювання відносин щодо актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації передбачено національним законодавством. Зокрема, ст. 86 Повітряного кодексу України (5) та п.п. 6) п. 2 Розділу II Державної програми авіаційної безпеки цивільної авіації від 21 березня 2017 року (1) визначають акт незаконного втручання та включають до них ті самі дії, що визначені Додатком 17 Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 року.

Серед правових заходів забезпечення авіаційної безпеки від актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації важливе значення мають заходи кримінально-правового впливу. Кримінальний кодекс України (далі – КК) не передбачає відповідного розділу, що визначає перелік кримінальних правопорушень проти авіаційної безпеки. Кримінально-правове забезпечення охорони авіаційної безпеки встановлюється статтями Особливої частини КК, що розташовані залежно від родового об'єкту у різних розділах КК. Так, залежно від ознак складу кримінального правопорушення кримінальна відповідальність за вчинення актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації передбачена ст. 278 КК «Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна» (незаконне захоплення повітряних суден); ст. 147 КК «Захоплення заручників» (захоплення заручників на борту повітряних суден або на аеродромах); ст. 296 КК «Хуліганство», ст. 257 КК «Бандитизм» тощо (насиленницьке проникнення на борт повітряного судна, в аеропорт або в розташування аеронавігаційного засобу чи служби); ст. 277 КК «Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів» (руйнування повітряного судна, що перебуває в експлуатації); ст. 263 КК «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами», ст. 265 КК «Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами», ст. 267 КК «Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами», ст. 269 КК «Незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин» (розміщення на борту повітряного судна або в аеропорту зброї, небезпечного пристрою або матеріалу, призначених для досягнення злочинної мети); ст. 115 КК «Умисне вбивство», ст. 258 КК «Терористичний акт» (використання повітряного судна, що перебуває в експлуатації, з метою заподіяння каліцтва, інших ушкоджень здоров'ю, смерті фізичній особі або значної шкоди майну чи довкіллю); ст. 195 КК «Погроза знищення майна», ст. 259 КК «Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності» (повідомлення навмисно неправдивої інформації, що ставить під загрозу безпеку повітряного судна під час польоту або на землі, безпеку пасажирів, членів екіпажу, наземного персоналу або громадськості в аеропорту чи в розташуванні засобів або підрозділу цивільної авіації) тощо.

Таким чином, до кримінальних правопорушень проти авіаційної безпеки слід відносити кримінальні правопорушення, діяння яких містять ознаки актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Узагальнені результати системного аналізу чинного КК дозволяють виділити самостійну підсистему кримінально-правового забезпечення охорони авіаційної безпеки, що реалізується на загальному і особливому рівнях. На загальному рівні правове забезпечення охорони авіаційної безпеки здійснюється опосередковано в процесі вирішення закріпленого у ст. 1 КК завдання правового забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання кримінальним правопорушенням. На особливому рівні – як встановлення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення, діяння яких містять ознаки актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації.

Список бібліографічних посилань:

1. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації : Закон України; Програма від 21.03.2017 № 1965-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1965-19#Text> 17 (дата звернення : 29.03.2021).
2. Філіппов А. В. Поняття авіаційної безпеки: новели вітчизняного та міжнародного права, проблеми гармонізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. URL : http://lsei.org.ua/3_2018/70.pdf (дата звернення : 29.03.2021).
3. Приложение 17 к Конвенции о международной гражданской авиации. Безопасность. Защита международной гражданской авиации от актов незаконного вмешательства. ИКАО. Издание десятое, апрель 2017 года. URL : <http://www.caakz.com/wp-content/uploads/2020/03/prilozhenie-17.-bezopasnost.-zashhita-mezhdunarodnoj-grazhdanskoj-aviaczii-ot-aktov-nezakonnogo-vmeshatelstva.pdf> (дата звернення : 29.03.2021).
4. Конвенція про боротьбу з незаконними актами по відношенню до міжнародної цивільної авіації від 10.09.2010. БД «Законодавство України» / ВР України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954_013#Text.
5. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI. БД «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17> (дата звернення: 29.03.2021).